

ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Постановка проблеми. Виховання громадянина, як істоти соціальної, завжди було ключовим моментом педагогічної науки. Ще Я.А.Коменський вважав, що корні благочестя слід насаджувати в серці кожного з ранніх років, доки розум швидкий, а пам'ять міцна [2: 21–22].

Але згідно змін, які відбуваються в соціумі, змінюються й пріоритети виховання. Базовий компонент дошкільної освіти розглядає сучасне виховання як залучення до системи вироблених людством цінностей, організацію умов для її духовного зростання, формування основ ціннісного ставлення до дійсності [1: 5].

Отже, виховання суспільно значущих характеристик особистості висунуто сьогодні на перший план. Т.І.Поніманська вважає, що “перед педагогом постає завдання – закріпити найбільш стабільні духовні якості соціуму, що передбачає формування ціннісних орієнтацій людини, починаючи з дошкілля”, адже, на думку дослідниці, “процес соціалізації особистості в дошкільному віці найінтенсивніший та найрезультативніший” [4: 4].

Для вирішення цього завдання педагогу необхідні нові підходи, розвиваючі програми й методики, необхідні нові освітні технології. Як стверджує Т.О.Пироженко “саме поняття “освітня технологія” ще остаточно не визріло, не набуло наукової завершеності”. Але авторка визначає освітню технологію як “сукупність педагогічних прийомів, як певну “локальну технологію”, розробка якої доступна кожному педагогу” [3: 3].

Отже, актуальність зазначеної проблеми зумовлена тим, що сучасна дошкільна практика зорієнтована на пошук і створення оптимальних умов застосування ефективних та доцільних прийомів і засобів формування особистості дитини. Водночас залишаються ще недостатньо розробленими освітні технології, спрямовані на формування й розвиток соціальної компетентності дошкільника, на якій ми зосередили свою увагу.

Зв'язок роботи з науковими темами. Тема дослідження є складовою частиною науково-дослідної роботи “Базова компетенція майбутнього спеціаліста вищого навчального закладу III–IV рівня акредитації (спеціальність “Дошкільне виховання”, державний реєстраційний номер 0102U001290), “Теоретико-методологічні основи процесу підготовки майбутніх вчителів іноземної мови та зарубіжної літератури до професійної діяльності” (державний реєстраційний номер 0103U001199).

Аналіз останніх досліджень і публікацій переконує нас в тому, що проблема формування компетентності дітей старшого дошкільного віку повинна бути в центрі педагогічної уваги. Йдеться, передусім, про засвоєння дитиною системи спілкування, про її вміння орієнтуватися в соціальних ситуаціях, здібність правильно визначати особистісні якості та емоційні стани інших людей, здатність адекватно поводитися з ними, включатися у взаємодію. У ряді психолого-педагогічних досліджень надано велику увагу визначенню соціальної компетентності (Б.Г.Ананьєв, Л.В.Артемова, Г.Є.Білицька, А.В.Брушлинський, Л.П.Буєва, І.О.Зимня, О.Л.Кононко, В.Кузьменко, Л.А.Лепіхова, Т.І.Поніманська, І.Г.Сохань, Л.В.Сохань, В.О.Сухомлинський та інші), але питання створення педагогічної технології з її формування ще залишається відкритим. Усвідомлення важливості цієї проблеми спонукало нас до визначення основної мети даної статті: обґрунтувати сутність та необхідність педагогічної технології, як важливого чинника впливу на особистість, розкрити роль англomовного спілкування у формуванні соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку, розглянути педагогічні умови ефективного використання технології в навчально-виховному процесі.

Результати дослідження. Розроблена й запропонована нами педагогічна технологія спрямована на формування соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку в процесі навчання їх англійської мови. Ключовою ідеєю технології є розвиток дитини, при чому, йдеться не тільки про мовні та мовленнєві знання, вміння та навички, а й про здатність дитини реалізувати свій особистісний потенціал, її адаптованість до навколишнього соціального середовища, її активність і гнучкість, здібність до широких соціальних зв'язків.

Надана нами технологія спирається на концепцію формування соціальної компетентності та відповідає вимогам державних документів. Вона органічно пов'язана зі змістом державної освіти та виховання дітей старшого дошкільного віку (сфери "Люди", "Я сам" Базового компонента дошкільної освіти (1998р.), Закон України "Про дошкільну освіту" (2001р.), концепція дошкільного виховання в Україні, програма розвитку, навчання і виховання дітей (2000р.) "Дитина в дошкільні роки" та інші).

Педагогічна технологія з формування соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку особистісно зорієнтована. Ми ставимо особистість дитини у центр всієї англійської освіти, намагаємося забезпечити комфортні умови її розвитку, реалізацію природних потенціалів особистості. Провідною метою запропонованої нами технології є різнобічний і творчий розвиток особистості дитини.

Розроблена нами технологія є продуктивною й творчою за характером, її призначення – забезпечення наступності та змін у соціокультурному процесі життя всіх його учасників (старших дошкільників, батьків і педагогів), зміст навчання за даною технологією – гуманізований, інтегрований за новими (інноваційними) і традиційними навчальними програмами.

Обов'язковою ознакою сформованості соціальної компетентності дитини є її вміння спілкуватися. Спілкування за своєю природою – багатофункціональне. Його роль у формуванні соціальної компетентності дитини безумовна, адже саме в спілкуванні реалізується соціальна функція мовлення (в нашому випадку – англійського). Англійське спілкування дошкільників – це не тільки обмін інформацією (комунікативна функція), взаємодія тих, хто спілкується (інтерактивна функція), сприймання й розуміння дітьми один одного (перцептивна функція), але й процес і, водночас, результат досягнення дітьми власної мети через взаємодію з іншими.

За своєю природою мовлення ситуативне, адже люди спілкуються у різноманітних ситуаціях і завдяки ним. Вченими (Ю.І.Пассов, В.Л.Скалкін, Т.Л.Сірик) визначено необхідність ситуативного забезпечення навчального процесу з англійської мови. Ми виокремлюємо наступні соціальні сфери спілкування дошкільників англійською мовою (за Скалкіним В.Л.): соціально-побутова, сімейна, соціально-культурна, сфера громадської діяльності, сфера ігор та захоплень, видовищно-масова сфера.

У процесі англійської комунікації дитина набуває соціального досвіду, навчається рахуватися з іншими, самовизначається й самореалізується. Розроблена та запропонована нами педагогічна технологія з формування соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку передбачає англійську комунікацію дошкільників за темами, обраними з їх повсякденного життя і наближеними до них: "Знайомство", "Я і моя сім'я", "Мій друг/подруга", "Настрій. Почуття", "Ігри та іграшки", "Професії дорослих, родичів", "Дозвілля", "Моя країна", "Країна, мову якої я вивчаю" – як основні, "Кольори", "Цифри", "Тварини" – як додаткові. Педагогічна технологія містить творчі завдання, спрямовані на розвиток творчих здібностей дітей, їх естетичних смаків.

Головною умовою формування соціальної компетентності за даною технологією є організація навчання у вигляді гри та ігрової діяльності. Адже гра – природна форма життєдіяльності дитинства, головна для формування всіх його психічних досягнень. І саме гра є першою та найефективнішою формою розв'язання проблемних (ігрових) ситуацій.

Наступною умовою реалізації даної технології є використання завдань, для виконання яких включатимуться якомога більше подразників (за Д.Лазером ми зводимо всі подразники

у 8 груп: вербальні/словесні, логічні/математичні, візуальні/моторні, фізичні/кінестетичні, музичні/ритмічні, міжособистісні, інтраособистісні, природні).

Однією з основних умов реалізації розробленої нами технології з формування соціальної компетентності дошкільників є важлива роль педагога в навчально-виховному процесі: беззастережна симпатія і любов до дитини, її повне сприйняття, підтримка, доброта і щирість почуттів, створення педагогом ситуації успіху для дитини, її емоційного відреагування.

Висновки. Спрямованість педагогічної технології на повноцінний розвиток загальнолюдських цінностей – комунікативних (постійне спілкування англійською мовою на елементарному рівні), інтелектуальних (набуття знань, навичок і вмінь, які забезпечують дитині успішне виконання різних видів діяльності, вмінь спілкуватися англійською мовою та поводитися згідно мовленнєвих ситуацій, вступати в контакти з іншими дітьми і знаходити власне місце в гурті інших дітей), художніх (застосування витворів мистецтва як наочного засобу навчання, рольове програвання казок, використання костюмів) – створює умови для індивідуального та творчого застосування їх (цінностей) у різних сферах життєдіяльності дитини, забезпечує формування соціальної компетентності дошкільників.

Напрямки подальших досліджень. У результаті подальших досліджень проблеми формування соціальної компетентності дошкільників будуть оброблені дані констатуючого та формуючого експериментів, буде скорегована педагогічна технологія згідно результатів експерименту, визначено доцільність застосування даної технології.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні // Дошкільне виховання. – 1999. – №1. – С. 6–19.
2. Коменский Я.А., Локк Д., Руссо Ж.-Ж., Песталоцци И.Г. Педагогическое наследие / Сост. В.М.Кларин, А.Н.Джурицкий. – М.: Педагогика, 1989. – 416 с.
3. Пироженко Т.О. Педагогічні інновації: критерії оцінки // Дошкільне виховання. – 2000. – №8. – С. 3–4.
4. Поніманська Т.І. Дитина і соціум // Дошкільне виховання. – 2004. – №8. – С.4–5.

УДК 37.03

Мельник Т.В.

ІНТЕРАКТИВНІ ПРИЙОМИ У РОБОТІ З РОЗВИТКУ ОБРАЗНОМОВЛЕННЄВИХ УМІНЬ І НАВИЧОК УЧНІВ

Наш час – час активних і ділових людей. У державі створюються передумови для розвитку творчої ініціативи, відкритий широкий простір для вираження різноманітних думок, переконань, оцінок. Це диктується соціальним замовленням на всебічно розвинену, духовно багату, самодостатню особистість, людину з високим рівнем комунікативної компетентності, що передбачається Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті та Стандартом мовної освіти.

Сучасна шкільна практика все більш і більш орієнтована на диференційований шлях розвитку, що своєю чергою впливає на вирішення проблеми індивідуальної парадигми учнів. Визнання того, що учень – особистість, а саме він є цінністю, і ніхто не має права формувати з нього дещо й на кшталт чогось, змінило філософську концепцію школи.

Навчання української мови як державної в школах з російською мовою викладання має на меті забезпечити активне володіння учнями державною мовою, сформувані в них мовленнєву, мовну, соціокультурну та діяльнісну компетенції. Сучасне осмислення проблем мовної освіти, новий погляд на мову як суспільне явище і навчальний предмет та реалізація їх у школі з російською мовою викладання зумовлює підвищення теоретико-методичного рівня навчання й розвитку учнів.